

Ministerie van Justitie en Veiligheid
t.a.v. Dhr. dr. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Datum

31 januari 2020

Kenmerk

████████████████████

Telefoon

████████████████████

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Conceptwetsvoorstel Transparantie Maatschappelijke Organisaties

Geachte heer Dekker,

U heeft Bureau Regioburgemeesters, het Nederlands Genootschap van Burgemeesters en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten gevraagd te reageren op het wetsvoorstel Transparantie Maatschappelijke Organisaties. Namens deze drie organisaties, reageren wij graag middels deze brief.

Onze leden herkennen de onderliggende problematiek waar het wetsvoorstel aan refereert. Een donatieoverzicht heeft zeker meerwaarde, met name voor opsporingsdiensten en toezichhoudende instanties. Het werkt mogelijk afschrikwekkend voor “foute” donaties. Daarbij kan het een ingang zijn om met organisaties in gesprek te komen. Gemeenten geven dan ook aan dat dit wetsvoorstel hen in een recent verleden van dienst had kunnen zijn.

Wel hebben wij een aantal vragen en kanttekeningen bij het voorstel. Dit betreft het toepassingsbereik, de burgemeestersbevoegdheid, de waardering en validatie van de informatie, anonieme donaties, de samenloop met Wob en het informeren van maatschappelijke organisaties.

Toepassingsbereik

Ten eerste is het onduidelijk in welke situaties de burgemeester de informatie mag opvragen en gebruiken in het kader van zijn besluitvorming. Het zou goed zijn om selectiecriteria te hebben wanneer de burgemeester zijn bevoegdheid kan inzetten. Het begrip 'fundamenteel maatschappelijk belang', wat als basis wordt genomen voor het inzetten van de bevoegdheid, is hier onvoldoende verduidelijkt. Ook is onduidelijk of de burgemeester de donatieoverzichten jaarlijks actief moet screenen en inpassen in zijn beleid voor de openbare orde en veiligheid.

Burgemeestersbevoegdheid

Dit wetsvoorstel voegt een bevoegdheid voor burgemeesters toe. Wij vragen blijvende aandacht voor de rol en positie van burgemeesters en daarbij een goed doordachte afweging. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat door de openbaarheid van deze donatieoverzichten, de bevoegdheid als politiek instrument wordt ingezet: politiek en inwoners kunnen de overzichten inzien. Daarmee zullen er actieve verzoeken aan de burgemeester komen om informatie op te vragen. De burgemeester kan dat alleen maar als hier redenen toe zijn in het kader van de openbare orde en veiligheid en zoals gesteld is dat onvoldoende verduidelijkt. Hieruit zal politieke discussie volgen.

Waardering en validatie

Het donatieoverzicht wordt pas zes maanden na het boekjaar opgesteld. In de meeste gevallen is de burgemeester dus niet direct van elke donatie op de hoogte. De relevantie in het kader van de directe handhaving van de OOV is daarmee niet echt aan de orde. Verder krijgt de burgemeester een nieuwe bevoegdheid om informatie (naam donateur en woonplaats) op te vragen. De vraag is wat de burgemeester vervolgens met de opgevraagde informatie kan doen zodra hij deze heeft ontvangen, naast delen met de lokale driehoek en andere burgemeesters. Het is niet duidelijk hoe deze informatie kan worden gevalideerd en op waarde worden geschat. Alleen een lijst met namen en woonplaatsen zegt te weinig wanneer daar geen verdere duiding bij is.

Anonieme donaties

Bij herhaaldelijk weigeren om mee te werken aan de informatieplicht kan de burgemeester een bestuursverbod vorderen bij de rechter. Dit zal ten dele een lege huls zijn: het wetsvoorstel gaat er namelijk ook vanuit dat er anonieme donateurs zullen bestaan. Dit wordt versterkt door de opkomst van cryptocurrency en crowdfunding waarbij dit soort anonieme donaties steeds makkelijker plaatsvinden.

Samenloop met Wob

Het wetsvoorstel schrijft limitatief voor dat de informatie enkel met de driehoek en andere burgemeesters kan worden gedeeld. Dat lijkt als een bij wet bepaalde bijzondere (en beperkte) openbaarmakingsverplichting. Tegelijkertijd staat er in de memorie van toelichting dat de Wob van toepassing is op deze informatie. Dat laat dus de mogelijkheid open dat de informatie openbaar wordt en lijkt strijdig met de notie dat burgemeesters de informatie slechts in de driehoek en met elkaar mogen delen. Dit dient beter te worden uitgelegd in de memorie van toelichting.

Informereren maatschappelijke organisaties

Indien dit voorstel van kracht wordt, zullen alle maatschappelijke organisaties het donatieoverzicht uiterlijk zes maanden na het boekjaar openbaar moeten maken. In het voorstel wordt niet duidelijk hoe maatschappelijke organisaties over deze verplichting worden geïnformeerd. Wij vragen nadrukkelijk aan het Rijk hier een voortrekkersrol in te nemen.

Tot slot

Gemeenten en burgemeesters herkennen de onderliggende problematiek waar dit voorstel op toeziet en onderschrijven de algemene strekking. Wij zien dit voorstel als een middel dat kan helpen bij de aanpak van onder andere ondermijning, witwassen en terrorismefinanciering. We hebben echter nog een aantal kanttekeningen en vragen. Wij vertrouwen er op dat u deze zal verwerken in het uiteindelijke wetsvoorstel.

Namens deze,

